

# The Essence and Prospects of the Theory of Euro-Islam

Mykola Nesprava

*Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Ukraine*

## *Abstract*

The exploration of the current understanding the concept of Euro-Islam by researchers is the purpose of this study. To achieve this, we used such methods as analysis and phenomenology. The study analyzed works of the following authors: T. Ramadan, B. Tibi, N. AlSayyad, D. Davydova, L. Koroleva, A. March, A. Mykhal'ova, O. Roy, A. Sadykhova. We have shown that ideas of Euro-Islam have not received widespread support among Muslims in Europe quarter a century after they were expressed by Tariq Ramadan. We also argued that the concept of Euro-Islam has a significant potential to reduce jihadist radicalism in Europe if it is perceived by European Muslims. We have shown that if this concept is adopted by Muslims in Europe, they will turn into a powerful force in the political and social life of Europe.

## **Keywords**

Islam, Euro-Islam, Religion Studies, Philosophy, Religion

В середині 1990-их років громадянин Швейцарії єгипетського походження Тарік Саїд Рамадан сформулював концепцію євроісламу, яка викликала потужні дискусії, котрі не вщухають й досі. Дана концепція має прогностичне спрямування, вказуючи один з можливих шляхів адаптації мігрантів з мусульманських країн в сучасній Європі. Дослідження евристичних можливостей концепції євроісламу є актуальним науковим завданням, адже це питання напряду пов'язано з пошуком виходу із напруженого міжрелігійного становища, в якому опинилося населення Європи з міграцією на її терени великої кількості осіб, що сповідують радикальні вчення мусульманського спрямування.

Серед дослідників теми євроісламу необхідно назвати таких авторів як Т. Рамадан [8], Б. Тібі [10], а також Н. АльСаїд [5], Д. Давидова [1], Л. Королева [2], А. Марч [6], А. Михальова [3], О. Рой [9], А. Садихова [4]. Специфіка нашого дослідження полягає в систематизуванні та аналізі наявних даних щодо євроісламу за підсумками більш ніж чверті століття існування цієї концепції.

Мета нашого дослідження – експлікація даних щодо сучасного стану осмислення концепції євроісламу. Для досягнення цієї мети ми використовували в своєму дослідженні такі методи, як аналіз та феноменологію.

Приступаючи до викладу основного матеріалу нашого дослідження, зазначимо, що саме розуміють дослідники під терміном «євроіслам». Так, А. Садихова пропонує таке тлумачення даного поняття: «цей новий різновид ісламу повинен поєднувати мусульманські обов'язки і принципи з основами громадського устрою західних держав, такими як права людини, влада закону, демократія і гендерна рівність» [4, с. 90].

В основі міркувань Таріка Рамадана, які привели його до розробки ідеї євроісламу, лежить розмежування таких понять, як «релігія» та «культура» [8]. Рамадан вважає, що не слід ототожнювати іслам виключно з арабською культурою, адже це лише одна з можливих культур, а іслам - це щось більш важливе. За його словами, прихильників ісламу не варто боятися перестати бути арабами, але варто боятися перестати бути мусульманами [1, с. 68]. Отже, віруючі в Аллаха можуть належати до різних культур. Зокрема, Рамадан виділяє «азіатський іслам», «африканський іслам» та проголошує необхідність появи євроісламу. Різноманіття у культурних питаннях, на думку Рамадана, не заважає бути правовірним тій особі, яка дотримується духу мусульманської релігії [7].

Обґрунтовує він свої ідеї твердженням про те, що ісламу властива гнучкість та здатність до змін, оскільки іслам - це «не статична програма, а сукупність принципів, які можуть втілюватися в різних політичних формах, тому що суспільство схильне до постійної динаміки» [3, с. 126]. Прибувши на землі Європи, мусульмани, на думку Рамадана, здатні засвоїти деякі патерни європейської культури. Зокрема, це ідеї демократії та правової держави. Рамадан вважає, що це не є дуже складним завданням, адже, на його думку, ці ідеї не є абсолютно чужими для ісламу. Зокрема він каже, що іслам припускає ідею наявності прав людини (зокрема, свободу віросповідання),

ідею народоправства (зокрема, в ісламі є ідея Шури - дорадчого органу) [3, с. 126].

При цьому Рамадан категорично відкидає проекти секуляризації ісламу. Він вважає їх абсолютно нездійсненими. Рамадан закликає не до розчинення мусульман в Європі, він хоче, щоб їхня активність була спрямована в інші форми соціальної взаємодії, ніж зараз [8, с. 24]. Наразі мусульманські громади в Європі є замкненими, багато в чому самодостатніми. Рамадан пропонує мусульманам більш активно взаємодіяти з місцевими мешканцями, вливатися у спільне європейське життя.

Важливим є вчення Таріка Рамадана про «землю свідчення». Нагадаємо, джихадійські радикали апелюють до ісламського вчення про розподіл світу на «землю війни» та «землю ісламу». На їхню думку, на тих землях, де іслам не є поширеним, мусульманам належить військовим чином поширювати іслам. Натомість Тарік Рамадан каже про три території - «землю війни», «землю ісламу» та «землю свідчення». Остання земля - це країни, де мусульмани мають не воювати з тамтешніми мешканцями, а свідчити про іслам, як релігію, що має свої переваги [3, с. 125]. Такою «землею свідчення» Т. Рамадан оголосив Європу.

На думку Рамадана, мусульмани, які мешкають в Європі, мають не замикатися в свої мусульманських кварталах, а вчити місцеві мови, отримувати європейську освіту, активно включатися в європейське суспільство, намагатися впливати на нього, свідчачи про іслам як релігію гідних та праведних людей. Якщо подивитися на цифри, можна побачити, що Рамадан спрямовує свій заклик до потужної сили. За офіційними даними в Західній Європі зараз проживає близько 20 мільйонів мусульман. Найбільша кількість з них мешкає у Франції (до 7 мільйонів мусульман), де прихильники ісламу становлять 10% від загального числа населення країни. Також значні громади мусульман проживають в Німеччині (понад 3 мільйони осіб), у Великій Британії (понад 2 мільйони) та Італії (1 мільйон) [1,

с. 68]. Якщо ці люди почнуть намагатися активно впливати на суспільно-політичні процеси в Європі, європейська політика зазнає суттєвих змін.

Відмітимо, що позиція Рамадана наражається на серйозну критику. Для європейських інтелектуалів Рамадан є недостатньо ліберальним, а для представників мусульманського світу він занадто вестернізований. Біографічні обставини Таріка Рамадана теж роблять його вчення неоднозначним. Справа в тому, що дід Таріка Рамадана - шейх Хасан ал-Банна - був засновником релігійно-політичної організації «Брати-мусульмани», яка заборонена в декількох країнах за терористичну діяльність. Батько Таріка Рамадана – Саїд Рамадан - теж був членом цієї організації. Все це призводить до певного скепсису по відношенню до ідей Таріка Рамадана у ліберальній частині європейського інтелектуального середовища. Тим не менш, Тарік Рамадан широко відомий в Європі, він працює професором в Оксфордському університеті та активно пропагує своє вчення.

У ідей Рамадана поступово з'являються прихильники. Серед них можна назвати, наприклад, німецького вченого сирійського походження Бассама Тібі [10]. Професору факультету Міжнародних відносин Геттінгенського університету Б. Тібі належить афоризм, який вже став широко відомим: «Або іслам європейізується, або Європа ісламізується» [4, с. 91]. Б. Тібі прагне, щоб здійснилася перша з цих двох альтернатив.

Будучи мусульманином, Тібі критикує ісламізм, вказуючи, що через нього мусульман почали ототожнювати з терористами. Б. Тібі пропагує ідею реформування ісламу в Європі. Однак, якщо Т. Рамадан приділяє основну увагу філософським, ідеологічним аспектам євроісламу, то Тібі концентрує увагу на правових питаннях. За його концепцією, потрібно виявити спільні загальнолюдські цінності в європейській і мусульманській культурах та продемонструвати їхню узгодженість з джерелами мусульманського права [10]. Т.Тібі вважає важливим для мусульман, які мешкають в Європі, просуватися у напрямку врахування цінностей європейського ліберально-

демократичного суспільного устрою та відмови від історично застарілих норм, які не відповідають вимогам життя у сучасному суспільстві.

Однак, поки що ідеї євроісламу не набули масової підтримки серед мусульман, що мешкають в Європі. На думку дослідників, створення євроісламу – справа не на найближчу перспективу. Так, Садихова пише: «Формування євроісламу – тривалий історичний процес, який релігія має пройти у природній спосіб, сама по собі» [4, с. 97]. На її думку, мусульмани не приймуть євроісламу у вигляді лише певного переліку настанов і вимог, які вони з завтрашнього дня повинні виконувати, оскільки Т. Рамадан та його послідовники це вважають доцільним.

Додамо до нашого розгляду також, що ідеї, подібні до концепції «євроісламу» висловлюються і іншими авторами. Наприклад, у деяких мусульманських народів пострадянського простору з'являються ідеологи реформування ісламу в дусі зближення з ідеями ліберальної демократії Західної Європи. Наприклад, серед татарських авторів є такі люди, як Л. Баширов, котрі заявляють про близькість даному народу ідей європейського шляху розвитку. Ці автори пишуть, що, зберігаючи моральні основи ісламу, даний мусульманський народ цілком може перейняти європейські ідеї щодо громадського життя [2, с. 53]. Ідеологи цього руху спираються на ідеї джадидизму – руху кінця XIX століття з реформування мусульманської освіти та способу життя в європейському дусі.

На підставі вищенаведеного ми дійшли наступних висновків.

По-перше, через чверть століття після висловлення концепції євроісламу Таріком Рамаданом, ці ідеї поки не отримали широкої підтримки серед мусульман Європи.

По-друге, концепція євроісламу має значний потенціал щодо зниження джихадійського радикалізму на теренах Європи, в разі її сприйняття мусульманами Європи.

По-третє, в разі прийняття цієї концепції мусульманами Європи, вони перетворяться на потужну силу, яка впливає на політичне та суспільне життя Європи.

### *References*

1. Davydova D. Political Ideas of Euro-Islam in the Modern International Community. In *Al'manakh Sovremennoy Nauki i Obrazovaniya [Almanac of Modern Science and Education]*. 2009. Vol. 1-1. P. 67-69. (In Russian)
2. Koroleva L., Korolev A. "Euro-Islam" in Post-Soviet Russia: the Historiography of the Issue. In *Omskiy Nauchnyy Vestnik [Omsk Scientific Bulletin]*. 2007. Vol. 4 (58). P. 53-54. (In Russian)
3. Mykhal'ova A. The Experience of Regional Transformation of Islamic Political Thought in Europe: Tariq Ramadan. In *Vestnik RUDN [Bulletin of RUDN]*. 2010. Vol.1. P.122-133. (In Russian)
4. Sadykhova A. Euroislam: Myth or Reality? In *Upravlencheskoye Konsul'tirovaniye [Management Consulting]*. 2010. Vol. 1. P. 90-98. (In Russian)
5. AlSayyad N. Muslim Europe or Euro-Islam: politics, culture, and citizenship in the age of globalization / Ed. by Castells M. – Lexington Books, 2002.
6. March A. F. Reading Tariq Ramadan: Political Liberalism, Islam, and “Overlapping Consensus” // *Ethics & International Affairs*. – 2007. – Т. 21. – №. 4. – С. 399-413.
7. Ramadan T. *Western Muslims and the future of Islam*. – Oxford University Press, 2003.
8. Ramadan T. *To Be a European Muslim*. – Kube Publishing Ltd, 2013.
9. Roy O. EuroIslam: the jihad within? // *The National Interest*. – 2003. – №. 71. – С. 63-73.
10. Tibi B. *Islam between culture and politics*. – New York : Palgrave, 2001. –153 p.

# Criteria for Fundamental physics principles

J.C. Hodge<sup>1\*</sup>

<sup>1</sup>Retired, 477 Mincey Rd., Franklin, NC, 28734

## Abstract

The FQXi 2018 essay contest is to consider what makes a description more fundamental than other descriptions. More fundamental descriptions are simpler, more useful, and apply to the entire universe including areas of mathematics, physical sciences, life, and society. For example, if a principle appears simpler for the data in physics but fails in life and society observations, then the principle is false. Human survival requires creativity for advancement and adapting to a changing environment. Creativity's essence appears to be the synthesis of a large diversity of observational types. The amount of unexplained observational data is huge. We need to think about it. We need to form a new, more inclusive paradigm.

## 1 What “Fundamental” means

Humans have limited ability to comprehend the universe. Our knowledge is neatly divided into separate and independent disciplines. Our survival depends on a generalist approach. Our experience in the macroscopic world serves as a base for what is rational.

Our environment is continually changing. Eventually the Earth itself will die. Can we stay the same? Maintaining status quo is not an option.

Survival for longer a time requires the amount of useful information and models to be expanded. Humans have developed models of how the universe works to serve the required expansion. “More fundamental” means the models humans need to explain the complexity of the entire universe (most

---

\*E-mail: [jchodge@frontier.com](mailto:jchodge@frontier.com)